

Komaf? Komaf!

Afgelopen vrijdag 18 november 2022 vond het netwerkmoment 'Inclusie in de vrijetijd' plaats, georganiseerd door Bataljong, De Ambrassade, JINT, Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi), Stad Antwerpen en het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Tijdens dit netwerkmoment werd de waarde van het jeugdwerk extra in de kijker gezet, want kinderen en jongeren hebben recht op jeugdwerk en vrijetijdsbesteding, ongeacht wie ze zijn, waarin ze geloven, wat ze wel of niet kunnen. Het jeugdwerk, lokale besturen, welzijnsorganisaties en andere vrijetijdsactoren hebben dan ook als taak elk kind en elke jongere een plek te geven binnen het vrijetijdsaanbod. Netwerk Lokaal Sportbeleid ging in gesprek met enkele Komaf-partners over wat Komaf juist inhoudt en hoe dit relevant is voor onze leden.

Jasper De Swarte
Medewerker Sportparticipatie & Buurtsport bij Netwerk Lokaal Sportbeleid
jasper@lokaalsportbeleid.be

Wat is Komaf en hoe is het 'Jeugdwerk voor Allen' geëvolueerd?

Frédérique Loones (De Ambrassade): "Jeugdwerk voor Allen was een project dat eigenlijk initieel ontstaan is in Oost-Vlaanderen en langzaam uitbreiding gekend heeft naar meerdere provincies. Vlaanderen wou dit zo breed mogelijk uitrollen met een opdracht voor inclusief jeugdwerk en vrijetijdsaanbod voor meer kinderen en jongeren. Dit is meteen ook de baseline voor Komaf. Komaf is eigenlijk de naam die wij aan deze opdracht gegeven hebben vanuit de Komaf-partners (De Ambrassade, Bataljong, JINT en KeKi).

Dit zijn bovenbouwspelers in het jeugdwerkveld, maar ook samen met nog heel wat jeugdwerkactoren en andere vrijetijdsactoren om meer vrijetijdskansen voor meer kinderen en jongeren te realiseren op lokaal niveau."

Jurgen Sprangers (Bataljong): "Want kinderen en jongeren hebben recht op vrijetijd. Alle kinderen en jongeren, ook diegenen in kwetsbare situaties, ook diegenen met andere dan typische Vlaamse achtergrond. Etnisch-cultureel, maar ook sociaaleconomisch en zo verder. We willen drempels overwinnen en alle kinderen en jongeren hun recht geven. We doen daarvoor vooral een project dat de sector in beweging moet brengen: de jeugdsector, andere sectoren, lokale besturen. Het is aan ons om te verbinden en te inspireren, als bovenbouwers gaan wij zelf geen kinderen bezoeken en rechtstreeks toeleiden, maar wel motivatie brengen, tools aanreiken en het thema op de agenda houden."

Doelstellingenkader

Op de website halen jullie aan dat er een doelstellingenkader is gevormd na een participatief traject en een onderzoek. KeKi voerde een onderzoek bestaande uit een literatuurstudie en heeft elf diepte-interviews afgenomen met experts. Op basis van dat onderzoek samen met de focusgesprekken is er nog eens in de diepte gegaan met kinderen,

jongeren en hun organisaties. Zo zijn jullie tot een doelstellingenkader gekomen met daarin vijf strategische doelen waaraan jullie willen werken.

> Reflectieve houding

Een eerste doelstelling hiervan is deze van de reflectieve houding, maar wanneer we over multiculturele samenlevingen praten, bekomen we andere 'Quality Of Life' definities. Hoe kunnen we hierop inspelen? Zijn er bepaalde kruispunten waar we ons meer bewust van moeten zijn? Hoe bekomen we een ingebed gegeven in plaats van een checklist aan elementen waarmee we rekening moeten houden?

Fien Criel (KeKi): "Ik denk dat reflectieve houding het op zich al aangeeft, het is een houding die we met Komaf willen meegeven. Het kruispuntdenken is gegroeid uit de gedachtegang dat we niet meer op doelgroepen werken en we willen net af van die checklist. Maar we merken dat dit moeilijk is, want het gaat over een houding die je op lange termijn moet internaliseren. Je moet er zelf van overtuigd geraken. Als bovenbouwpartners gaan wij niet zelf op het veld staan, maar we moeten wel de middelen aanreiken zodanig dat anderen dit kunnen doen. Er moet geen focus zijn op één specifiek kruispunt, maar een algemene bewustwording over de verschillende kruispunten. Je moet het zien als iets dat komt optreden wanneer ik een kind binnenkrijg bij mijn werking, of een kind heeft een vraag om aan vrijetijdsbesteding te doen. Dat is ook de uitdaging van Komaf, de boodschap meegeven dat werken binnen diversiteit eigenlijk maatwerk is. Zeker doordat het een lokaal verhaal is, het gaat over de lokale context tegenover hoe realiseer je het voor dit kind. Er is geen eindpunt aan de reflectieve houding, geen checklist aan belangrijke kruispunten."

“ We willen drempels overwinnen en alle kinderen en jongeren hun recht geven ”

Priscillia Kalonji (Bataljong): "Het is een constante denkoefening, iets waar je voor jezelf elke dag mee moet bezig zijn. Een lokaal bestuur moet, vooraleer ze een zomeraanbod realiseren, zich bewust zijn over wie er allemaal woont in de gemeente, en wat de noden zijn, om zo aanbod op maat aan te bieden.

In plaats van aanbod op te zetten en achteraf te realiseren dat dit geen goed idee was omdat de kinderen niet kunnen deelnemen, dat ouders geen plaats vinden voor hun kinderen of deze jongeren vinden geen antwoord op hun vragen en geen plek waar ze zichzelf kunnen zijn. Het is een oefening, ook voor mensen die zich er al langer van bewust zijn en de reflex maken om iedereen voldoende te betrekken."

> Barrières

Als tweede doelstelling hebben jullie het over barrières die kinderen en jongeren ervaren. Wat zijn de meest voorkomende barrières? Spreken we hier over de negen B's van toegankelijkheid? Gaan er concrete handvaten/tools aangeboden worden om op die barrières in te spelen?

Jurgen: "De meeste voorkomende barrières zijn kind- en contextafhankelijk, het zou bijgevolg een heel fout idee zijn om de zeven of negen B's te rangschikken als meest voorkomend. We gaan niet inzetten op één of twee drempels, maar over die reflectieve houding waarbij je naargelang de context ook die drempels in overweging neemt en daarover reflecteert en kijkt naar wat je kan doen. Het hangt van het kind en de situatie af welke daar dan de belangrijkste zijn, wij gaan dat niet naar voor schuiven."

Frédérique: “We gaan wel inzetten op ondersteunend materiaal, op de website zal er informatie en artikels te vinden zijn over wat deze drempels zijn. Hierbij vertrekken we vanuit kinderen en jongeren en wat zij zelf benoemen als wat hen belemmert om deel te nemen aan jeugdwerk of vrijetijdsactiviteiten. Daarnaast voorzien we ook een vormingsaanbod, afhankelijk van de vraag. Stel dat je als lokaal bestuur ervaart dat het dragen van bepaalde symbolen een drempel opwerpt, dan kan de ondersteuning bestaan uit hoe je daaraan kan werken. Vertrekkend vanuit een brede blik op wat er allemaal kan spelen bij kinderen en jongeren en wat zij ervaren. Al deze drempels zullen aan bod komen.”

Priscillia: “We gaan die zeven B’s waar je naar verwijst ook onder de loep nemen en dusdanig kijken of we bepaalde zaken over het hoofd gezien hebben of er nieuwe drempels zijn die toen, bij het schrijven van de zeven B’s, nog niet bestonden en nu wel een rol spelen of welke dingen nu minder relevant zijn. Tegelijkertijd willen we mensen ervan bewust maken dat die zeven B’s niet los van elkaar staan, ze hangen vast aan elkaar en aan de context. De zeven B’s moet je gebruiken als tool om een persoon in zijn geheel te bekijken en als hulpmiddel om een zicht te krijgen op welke factoren een rol spelen vanuit die B’s.”

Fien: “Je kan het ook omgekeerd bekijken. Als je op een drempel botst, dan zijn die zeven B’s een handig middel om vragen te stellen om na te gaan hoe je

het kind kan helpen. Komaf gaat ook heel veel goede voorbeelden, die al bestaan, met elkaar delen. We zijn eigenlijk een platform waar mensen naartoe kunnen om voorbeelden te zien, te horen en te lezen.”

Jurgen: “Ik wil zelf ook graag het drempeldiscours overschrijden, nu komt het nog altijd neer op ‘er is een aanbod, er zijn kinderen en jongeren en daartussen liggen drempels’. *Au fond* is heel wat vrijetijdsaanbod zelf-organiserend en zelf-ontwikkelend. Je kan ook met kinderen en jongeren aan de slag om hun eigen vrijetijd mee in te vullen om daar nieuwe ontwikkelingen te stimuleren. En niet per se: ‘er is een aanbod’, alsof dit bestaand is en vastligt, door derden georganiseerd wordt en er zijn kinderen en jongeren en hoe gaan we deze twee gegevens samenbrengen. Nee, samen met kinderen en jongeren hun eigen vrijetijd invullen.”

> Breder gaan dan de eigen beleidsdomeinen

Een kind stopt niet met spelen aan de schoolpoort, die gaat van de vereniging naar het plein of naar huis waar die met vrienden kan afspreken om verder te spelen. Kunnen sportdiensten, sportverenigingen en/of buurtsportwerkingen ook vormingen volgen binnen Komaf? Komen zij ook in aanmerking? Zo ja, via welke weg kunnen zij tot bij jullie geraken?

Priscillia: “Op onze website is er een pagina die toegewijd is aan de vormingen, heel laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk, daar kan je zien welke

organisaties welke vormingen geven. Er is ook een knop naar onze aanvraagformule en iedereen kan het invullen. De aanvraagformule gaat onder andere over welke groep of gemeente een aanvraag doet en over welk onderwerp ze een vorming wensen te volgen. Je hoeft nog geen concrete vragen te hebben, je kan evengoed nog niet goed weten wat juist is en toch al in contact wensen te komen met een thema of onderwerp. Wij kunnen voor inhoudelijke verduidelijking en verknoping zorgen. Als de aanvraag binnenkomt, is er een contactpersoon, een Komaf-ondersteuner, die met hen aan de slag gaat. Het is zeker ook voor sportdiensten en lokale sportverenigingen, want vrijetijd is voor iedereen en sport is nu eenmaal niet weg te denken uit de vrijetijd van kinderen en jongeren.”

Jurgen: “Er is ook geen kruispunt eigenlijk, de overgang tussen écht specifieke jeugdverenigingen of specifiek jeugdaanbod en specifiek sportaanbod is zo divers en zo ruim geworden dat men niet meer over een kruispunt kan spreken, eerder een soort continuüm. Skaten was vroeger vooral iets vanuit de jeugdcultuur, ondertussen wordt dat heel vaak opgepikt vanuit sport en bestaat er een verenigingsleven rond het skaten. Is het dan jeugd of sport? Denk maar aan alle sociaal-sportieve praktijken die lokaal bestaan of als enkele jongeren samen hiphop komen dansen in de spiegelzaal van het jeugdcentrum. Valt die artistieke bewegingsvorm door jongeren nu onder sport-, cultuur- of jeugdbeleid? Het vloeit in elkaar over, dus uiteraard zijn we er ook voor dat soort initiatieven. Misschien is het belangrijkste, in het kader van Komaf, dat het met vrijetijd én met kinderen en jongeren te maken heeft.”

> Duurzaam traject

Hoe kunnen we lokale besturen activeren om een sterke(re) rol op te nemen hierbinnen en bijgevolg te verduurzamen op lokaal niveau?

Fien: “Wij (Komaf) zijn eigenlijk een netwerk dat verzamelt. Lokale besturen kunnen naar ons komen met hun vraag, maar wij gaan hen doorverwijzen naar de juiste partners. Als ik bijvoorbeeld denk aan die zeven B’s en toegankelijkheid, dan kunnen wij doorverwijzen naar Inter Vlaanderen en op onze website hun bronnen gebruiken. Inter Vlaanderen kan dan met de aanvrager bekijken of zij een analyse van toegankelijkheid gaan maken binnen het gemeentebestuur en een meerjarenplan uitschrijven. Dat is een beetje het achterliggend

idee, dat een lokaal bestuur, vereniging of organisatie gaat nadenken over hoe andere kinderen en jongeren te bereiken. Komaf nodigt uit om daarover dieper na te gaan denken en wij reiken partners aan die gespecialiseerd zijn in dat verduurzamen.”

“ Als bovenbouwpartners gaan wij niet zelf op het veld staan, maar we moeten wel de middelen aanreiken zodanig dat anderen de reflectieve houding kunnen aannemen ”

Jurgen: “We hebben een project tot eind 2024 en weten nog niet wat daarna komt. Richting lokale besturen zie ik als directeur (bij Bataljong) twee belangrijke dingen. Ten eerste moet heel het inclusiviteitsdenken en ook het idee van de superdiverse samenleving die een feit is, stilaan uit de centrum en grootstedelijke context komen. Want dat is overal in Vlaanderen, die diversiteit. Ook in vele kleine, landelijke gemeentes waar er dikwijls minder draagvlak voor is en minder cultuur rond leeft. En dat is dan meteen ook het tweede aandachtspunt. De diversiteitsreflex, met focus op álle kinderen en jongeren, moet verankerd raken in de cultuur van een lokaal bestuur. Het moet telkens hoog op de agenda staan, als een evidentie, in denken en handelen. Want je kan iets vastleggen in structuren en beleidsplannen, maar dat werkt nog niet half zo goed dan wanneer het als natuurlijke reflex verankerd zit in de hoofden van de mensen die dat lokaal beleid maken, zowel ambtenaren als politici.”

Priscillia: “Daarom zijn we ook begonnen met regionale uitwisselingen, we hebben ze tot ‘Komaf-markten’ gedoopt. Dit zorgde ervoor dat mensen met elkaar konden uitwisselen en je merkt dan ook dat de deelnemers door elkaar geïnspireerd raken of dat ze samenwerkingen met elkaar aangaan rond een thema. Dit motiveert hen dan ook om hiermee aan de slag te gaan, het zien dat collega’s hier ook op inzetten. De bewustwording dat ze er niet alleen voor staan en de mogelijkheid om te

kunnen tonen dat ook zij zin hebben om rond zo'n thema te werken. Maar ook de bewustwording in het zien dat er mensen zijn die jou kunnen helpen, mensen uit de bovenbouw, collega's, mensen van andere sectoren of andere organisaties. Tijdens zo'n Komaf-markten brachten we jeugdwerkorganisaties, maar ook organisaties die buiten het jeugdwerk vallen, samen met lokale besturen. Dat zorgde eigenlijk voor hele boeiende gesprekken die anders niet kunnen plaatsvinden omdat deze sectoren en mensen elkaar niet kruisen en dus ook niet in contact komen met elkaar. Ook op die manier verankeren en verduurzamen we het project."

> Partnerschap

Als we de laatste doelstelling, partnerschap, bekijken dan kunnen we besluiten dat dit vaak over de stadsdiensten heen is in een lokaal bestuur, maar ook buiten de stadsdiensten op zoek naar partners. Hoe uit deze partnerschap zich nog verder naar vormingen toe? Wie hebben jullie nog nodig binnen de verschillende thema's waarrond gewerkt zal worden? Is daar nog een open vraag naar extra partners?

Iedereen: "Ja, zeker!"

Frédérique: "Als we vertrekken vanuit de noden die kinderen en jongeren en lokale verenigingen ervaren, dan hebben we een breed ondersteuningsaanbod

nodig aan allerhande vragen en thema's waarop we antwoord kunnen bieden. We kunnen dat zeker niet alleen met de opdrachtnemers van het project, Komaf. Daar hebben we echt nood aan een netwerk dat constant in evolutie is. Of dat nu jeugdactoren, vrijetijdsactoren, mensen uit andere sectoren of organisaties zijn die iets interessant te bieden hebben en die hun willen openstellen ter ondersteuning van lokale verenigingen en lokale besturen, dan is dat van harte welkom. Komaf wil daar een platform voor zijn en de website www.komaf.be gebruiken om dat samen te brengen en wil de vele vragen die er leven ook toeleiden. Kortom, de verknoper zijn van vraag en aanbod op dat vlak."

Vooruitblik 2023, wat mogen wij verwachten?

Wat hebben de komende jaren in petto voor Komaf, zijn er al zaken ingepland voor 2023? Hoe kan Netwerk Lokaal Sportbeleid en bij uitbreiding onze leden, de sport- en vrijetijdsdiensten, jullie verder ondersteunen hierin?

Priscillia: "Vanuit het plan voor 2023 staat er nog op het menu om de vormingen uit te breiden en deze verder vorm te geven. We gaan dan ook begeleidingen uitbouwen, hiervoor zijn we nog op zoek naar partnerschappen. Deze begeleidingen zijn eerder een langer traject waarbij mensen in een veranderingsproces stappen rond hun organisatie of denkpatronen. We zijn ook bezig met het uitbouwen van een leernetwerk, met mensen van verschillende lokale besturen. Hier zien we dan ook zeker mogelijkheden met Netwerk Lokaal Sportbeleid en jullie leden. We willen nog een stappenplan maken om als lokaal bestuur inclusiever te zijn en een inclusief vrijetijdsaanbod te creëren. We gaan ook enkele proeftuinen opzetten waarbij we kinderen en jongeren vanuit verschillende groepen en verschillende contexten samenbrengen die anders niet met elkaar in aanraking komen. Denk bijvoorbeeld aan ontmoetingen tussen jongeren uit een G-sportvereniging en die uit een gewone sportvereniging, en dan samen doen wat iedereen leuk vindt en hen bindt: die sport. Een gezamenlijk weekend met jongeren uit een grootstedelijke jeugd welzijnswerking en landelijk jeugdhuis en dan workshops rond bv. muziekstijlen en expressievormen die ze leuk vinden. Zo leren jongeren vanuit hun vertrouwde context verbinden over hokjes heen. Zoals eerder aangehaald gaan we ook de zeven B's

onder de loep nemen. Vervolgens gaan we blijven inzetten op het uitwisselen tussen lokale besturen, jeugdwerkorganisaties en aanbieders van spel. Zodat zij elkaar kunnen blijven inspireren of samen tools kunnen ontwikkelen."

"We hebben ondertussen ook de vraag gekregen vanuit Stad Antwerpen om een vorming te geven rond handelingsverlegenheid. Daar is nog niet veel over terug te vinden. We gaan ermee aan de slag. Vanuit de partners komen er ook nog internationale uitwisselingen en nog een aantal andere dingen. Er staat dus nog veel op de planning."

//

Vanuit het plan voor 2023 staat er nog op het menu om de vormingen uit te breiden en deze verder vorm te geven

//

Frédérique: "Er is nieuw te ontwikkelen materiaal rond hoe je niet-talig een aanbod kan uitwerken: Hoe ga je aan de slag met een vrijetijdsaanbod als je deelnemers hebt die de Nederlandse taal niet machtig zijn? Op welke manier ga je daarmee aan de slag? Dat kwam naar boven als één van de noden uit enkele focusgroepen, net zoals de reflectieve houding. Het zit een stuk op nieuw te ontwikkelen materiaal ter ondersteuning van verenigingen en anderzijds ook op goede praktijken te delen en ervaringen van verenigingen, die tegen de muur zijn gelopen en daar lessen uit hebben

geleerd, tijdig te detecteren om zo te inspireren voor andere verenigingen. Die ontwikkelingen willen we verderzetten de komende jaren."

Fien: "Vandaag is de website gelanceerd, maar het is de bedoeling dat deze begint te leven zodat het een platform kan zijn voor wanneer een lokaal bestuur een vraag heeft. In een droomscenario, stel dat wij voldoende tijd en geld hebben, gaan wij rond in heel Vlaanderen om een soort van Mediaraven-reportages te maken en zo alle goede praktijken in beeld brengen. Daarop aansluitend zal JINT ook nog instaan voor internationale uitwisselingen en zullen we ook nog een vormingsaanbod ontwikkelen."

Voor verdere vragen kunnen jullie steeds terecht op www.komaf.be.